

Ю.О.Карпенко

Фракійська гідронімія Українських Карпат

У складі близько 10 тисяч річкових назв, що стосуються Українських Карпат, лише кілька десятків можна віднести до субстратних, тобто таких, що належать дослов'янській епосі. Почасти це назви великих рік, що сягають Карпат лише своїми верхів'ями. Тому не можна категорично твердити, що ці назви виникли саме у Карпатах. Вони могли з'явитися нижче по течії (як, до речі, й народжуються річкові назви), а вже потім у готовому вигляді піднятися вгору.

До фракійського субстрату належить передусім назва великої лівої притоки Дунаю Серет, що починається на Буковині. Назва ця засвідчена Птолемеем (II ст.) як *Ἰέρασος* та Амміаном Марцелліном (IV ст.) як *Gerasus*. Ці дві зовсім не схожі на сучасну форми В.Георгієв слушно зводить до початкового **Ἰέρασος*, бо у Птолемея на написання назви вплинуло грецьке слово *ἱερός* *святий*, а Марцеллін замість початкового *і* помилково написав *g*. Ось це **Ἰέρασος* і є фракійською формою зі змістом *текуча* - з іє. **eres* (**eros*),

пор. скр. *aršati* [2:255; 3:93]. Того ж кореня й укр. *роса, рухати*. Сучасна ж форма назви уперше свідчиться лише Костянтином Багрянородним (X ст.): *Σέρετος*. Вона явно спирається на попередню форму, але так само явно становить її трансформацію. Ця трансформація легко витлумачується на іранському ґрунті, а тому має розумітися, судячи за часом свідчення, як сарматська перебудова (сарматське переосмислення) фракійського гідроніма, пор. д-інд. *sarī pika, sarātī тече* [7:182-183].

Злива в Дністер у межах Тернопільської обл. впадає ще один Серет. Для нього, очевидно, вже не треба шукати фракійських витоків. Назва ця одразу утворена сарматами чи, скоріше, ще скіфами. Характерно, що у самому витocy карпатського Серету (Долішній Шепіт) його називають переважно Великий Потік або Велика Річка [7:183]. Це може бути не забуттям назви Серет, а збереженням його давнього слов'янського імені.

Власне, таку ж ситуацію фракійської основи та її вторинної іранської (безперечно ще скіфської) перебудови маємо і в гідронімі Дністер. Загально-визнано, що назва ця, генетично і структурно повністю аналогічна до назви Дніпро [11:63-65], складається з двох коренів, з яких перший Дн-, д.-рус. Дън-, сягає іранського *danu*, пор. осет. *don pika, вода*. Другий же корінь - істер, д.-рус. -ѣстръ, попри найрізноманітніші його інтерпретації в літературі, «важко не пов'язати з *Ἰστρος* "(Нижній) Дунай" [17:217]. Ця назва Дунаю є фракійським найменням, засвідченим з часів Гесіода (VIII ст. до н.е.), що сходить до іє. **is(e)ros*, з епентетичним *t*, і означає *сильний, швидкий* [2:254]. Отже, і Дністер у давні часи мав фракійське наймення Істр-. Зв'язок Дністра з Дунаєм добре простежується в давньому київському билинному епосі.

Форма гідроніма, схожа на сучасну, свідчиться Амміаном Марцелліном лише у IV ст.: *Danastius*, а без пропуску *r* - Йорданом (VI ст.): *Danaster*. Між тим назва Дністра *Τύρης* зафіксована Геродотом ще у V ст. до н.е., майже на тисячу років раніше. Однак назви Тирас та Дністер історично співвідносяться не як давніша й пізніша, а як нижня й верхня. Адже назва *Τύρης*, добре етимологізуючися з іранського (скіфського) *tura-* *сильний, швидкий*, за змістом виявляється тотожною фракійському *Ἰστρος*! Цей збіг не може бути випадковим.

Пояснюється він тим, що давніша єдина фракійська назва Дністра Істр була засвоєна скіфами, що прийшли зі сходу, двома різними способами - південний, нижній потік скіфів (царські скіфи?) переклав її на свою мову, а північний - засвоїв без перекладу, лише долучивши до назви свій

географічний термін із сенсом *ріка*. Інакше кажучи, назви *Τύρης* та *Дънѣстръ* з'явилися одночасно і обидві є вторинними. А значна хронологічна різниця у фіксації цих назв зумовлена виключно тим, що письменні греки засвоювали географію Північного Причорномор'я з півдня, з моря, де й побутувала перекладена назва [8:11-14]. Цілком тотожні етапи розвитку пройшла й назва Дніпро та її грецька форма Борисфен. Таким чином, назва Дністер як зрештою й назва Серет, добре ілюструє фракійську основу, на яку лягла пізніша іранська (скіфська чи сарматська) печать.

Ю. Карпенко пов'язав з назвою Дністра наймення його невеличкої правої притоки Онут на Буковині [9:52-53]. Йдеться про те, що назва Онут реліктово законсервувала стару власну слов'янську назву Дністра, яка не пов'язана з його фракійсько-скіфським найменням і нині вийшла з ужитку. Назва Онут є літописною: поселення з цим іменем згадується під 1213 р. [5:95]. Однак гідронім, хоч він уперше фіксується лише у 1774 р. [7:159], є, безперечно, давнішим, що доводиться як загальною топонімічною тенденцією (поселення називаються за водотоками, а не навпаки), так й архаїчною структурою та архаїчним контекстом назви Онут. Ця річка утворюється злиттям Білого Потoku та Чорного Потoku. Гідронім Онут розшифровується як пасивний дієприкметник від зниклого праслов'янського дієслова **onuti*, що стоїть в ряду з **obuti* *взути* та **jъzuti* *роззути* й означає *носити, кривати, не взуваючи*, що добре засвідчується сенсом похідного іменника онуча. Отже, гідронім Онут означає *вкритий, прикритий* (наприклад, очеретом) і семантично протистоїть давній слов'янській назві Дністровського лиману Обидово, букв.: *відкритий*, а тому й *небезпечний* [10:5-6]. Це протиставлення є одним з доказів того, що слов'яни колись дійсно називали Дністер Онутом. У такому разі назва Онут могла вживатися ще у IV ст., якщо не раніше.

Можна припускати, що й давня фракійська назва Дністра Істр теж збереглася в його басейні, але - у слов'янізованій формі Стрий. До скупчення гідронімів на Стр-у басейні горішнього Дністра привернув увагу В.Петров, назвавши 7 річок: Стрий, Стрвях, Стрипа, Струга, Стронавка, Стронна, Стриня і узагальнивши цей гідронімічний збіг формулою: «Ця територія становила район стріїв» [12:82-84]. Пізніші дослідження, передусім О.Трубачова, виділили з наведеного списку «явно слов'янське утворення» Струга [17:157] та помилковий запис у П.Маштакова Стриня (правильно: Сприня - [14:523]), його ж фіксацію полонізованих форм Стронавка (правильно: Сторонівка - [14:532]), Стронна.

Отже, у списку В.Петрова залишилося тільки три назви (*Стрий, Стрвяж, Стрина*), які О.Трубачов аналізував як іллірійські [17:156-158], а сам В.Петров уважав залишками балто-слов'янської єдності. При цьому В.Петров бачив той самий корінь і в другій частині назви Дністер, але заперечував її зв'язок з назвою Нижнього Дунаю Істр, зробивши загальний висновок, що Дністер у нижній течії колись називався Доном, а у верхній - Стриєм [12:88].

Однак на запитання В.Петрова, що вказує на «фонетичну неточність» і має заперечити зв'язок Істр - Стрий (і Дністер): «звідки - і?», можна відповісти запитанням же: а де і в укр. голка (рос. игла, иголка), діал. скра *іскра*? Було і, але випало... Іллірійська ж інтерпретація гідроніма Стрий О.Трубачовим ґрунтується теж на фонетичних міркуваннях. Учений констатує, що слов'янська гідронімія узагальнила іє. корінь *sreu-/srou (зрештою, той самий, що у В.Георгієва поданий у формі *is(e)ros) тільки у формі *strov перед голосним, *stru- перед приголосним, пор. острів, род. острова, але струмінь, струя. Ні ступінь редукції *sru, ні довгий ступінь *sṛ- слов'яни не зберегли. А назва Стрий відбиває саме довгу форму *sṛ- і тому мусить розглядатися як іллірійська [17:157].

Але той же О.Трубачов в іншому зв'язку і в іншому місці слушно зазначив взірць архаїчного слов'янського фонетичного словотвору Перунь - Перынь [19:13]. Власне, аналогічні фонетико-словотвірні стосунки бачимо між апелятивом струя та гідронімом Стрый. Тобто, давня фракійська назва Дністра типу Істр була сприйнята слов'янами на фоні лексеми струя, що й призвело до появи гідроніма Стрий (з його йотом включно). Ю Удольф, який відносить назву Стрий до давньоєвропейських, спираючися на її балтійські зв'язки [22:616-617,635], усе ж підкреслює передусім її співвіднесеність з балканським гідронімом Струѣвъ, що є виразно фракійським [2:122].

Не виключено, що й скупчені в Карпатах гідроніми Бистриця - В Петров [12:85-86] називає їх у горішньому Дністрі чотири, а [14:50] додає в Закарпатті п'ятий - є не просто українськими назвами швидких гірських рік, а й фонетично співзвучними перекладами фракійської назви швидкої ріки Істр. Ця територія швидше становить район істрів та бистриць, а не стриїв. Втім, ареал слов'янських і позаслов'янських Бистриць, засвідчених з сивої давнини, пор. запис Bustricius у Географа Равенського [пор. 16:275], є надзвичайно широким, якщо не всеосяжним [6:27-28].

Фракізмом О.Трубачов вважає також назву невеличкої правої притоки

Стрия Опір, род. Опору [14:399], оскільки цей гідронім виразно перегукується з другим компонентом -рага *брі́д* фракійських топонімів Agatapara, Bessapara та ін. [17:215], з іє. *poro-s [2:121]. Я.Рудницький відносить гідронім Опір до сумнівних, оскільки вважає невиразним його зв'язок з апелативом опір *спротив* [13:53]. Але якщо зважити на акцентну розбіжність Опір - о́пір, від будь-якого зв'язку цих слів, навіть невиразного, доводиться відмовитися. Гідронім дійсно є фракійським, якщо не давньоєвропейським. Цей імовірний фракізм, на відміну від назв Серет та Дністер, не виходить за межі карпатської зони. І водночас він не має ніяких слідів іранської добудови. Це може засвідчувати, що іранські добудови фракійських гідронімів відбувалися десь за межами Карпат. У Карпатах же безпосередніми спадкоємцями фракійців стали, найімовірніше, слов'яни, що видно і з древніх слов'янських добудов фракійської гідронімії (Стрий та ін.).

О.Соболевський уважав, що саме аналізований гідронім фіксовано ще у Плінія (І ст.) як Orphagus [17:215]. Якщо це ототоження слушне, виникає запитання: звідки римський історик міг би знати невелику річку, що вся вміщується в Сколівському районі Львівщини? Можна припускати, що для фракійців Orphagus був чимось більшим, ніж нинішній Опір. Найімовірніше, вони називали так усю велику праву притоку Дністра Стрий, бачачи в нинішньому Опорі (географічно - некоректно) його початок. Тобто йдеться про цікавий гідронімічний зсув: древня назва Дністра стала іменем його притоки, витіснивши її наймення ще далі на периферію.

З гідронімом Опір перегукується назва великої лівої притоки Дунаю Прут, що починається у Карпатах (Івано-Франківська обл.) і згадується з V ст. до н.е. як Пората (Геродот). Батько історії зазначив, що ріка ця називається Пората скіфами, а греки іменують її Пуретос. Це його застереження й визначило напрямок думок усіх наступних етимологізаторів, які одностайно знаходили в назві іранське, скіфське походження, хоч для доказів використовували іранські лексеми, ближчі своїм вокалізмом до форми Пуретос: авест. *рэгэди*- *широкий* чи *рэгету*- *брі́д*. Докладно цей напрямок інтерпретації гідроніма висвітлив В.Петров [12:75-78].

Між тим форма Пората практично тотожна своїм початком з розглянутою назвою Опір, род. О-пор-у, а структурою та кінцем - з назвою Карпати, Карпáтης у Птолемей. Але якщо і Опір, Карпати (структурно: Карп-ат-и *Скелясті*) вважаємо за фракійські назви, то чим виправдане виключення із списку фракізмів назви Пората, структурно: Пор-ат-а *Бродувата*? Гадаємо, аж нічим. Просто напрочуд близька паралель Пората - Карпати не привер-

нула ономастичної уваги, а авторитет Геродота є беззастережним. Проте він в даному разі припустився помилки, типової для вчених, що не є ономастами. Більш уживану і менш уживану форму він кваліфікував як свою (грецьку) і чужу (скіфську). Але «своя» форма Πυρρός якраз і була скіфським фонетичним засвоєнням (із фонетичними субституціями) давнішої фракійської форми Πόρρα, яка у часи Геродота в низинах Пруту ще була відомою, але виживалася рідко.

Перебудова тієї ж вихідної фракійської форми Пората на сучасне найменування Прут сталася вже на слов'янському мовному ґрунті й зафіксована з Х ст.: Вроѣтос у Костянтина Багрянородного. І це - не просто фонетична трансформація назви, а її народноетимологічне переосмислення. Але навряд чи йдеться про корінь пруд, пор. укр. пруdkий швидкий [2:255], бо в цьому разі залишається незрозумілим оглушення кінцевого дзвінкого. О.Мельничук переконливо пов'язав цю перебудову з коренем, наявним в укр. *спритний*, рос. *прыть*, та альтернацією типу *навик* - *наука*, *рыхлый* - *рушити*, за якою стоїть праслов'янське чергування *и - *ou. Тобто корінь *prut (> прыт-) дає закономірне *prout > Прут, що значить *швидкий, стрибаючий* [7:170]. Отже, й тут констатуємо вже зустрінуту нами ситуацію: фракійська назва зазнала іранської перебудови на півдні, але слов'янської - на півночі (у Карпатах?). Сама ж перебудова Пората > Прут відбувалася, гадаємо, за законами ряду, внаслідок утягування в ряд (формулювання В.Никонова) гідронімів з кінцевим -ут, куди належали оніми Словута - слов'янська назва Дніпра - та Онут - гіпотетична слов'янська назва Дністра [10:6]. А саме це втягування може розглядатися як ще один доказ на користь запропонованого вище розуміння назви Онут.

У карпатському регіоні відомий ще один Прут на Львівщині, що належить басейнові Дністра [14:451]. Цей Прут є назвою, перенесеною від щойно розглянутого великого Пруту [17:220] або, скоріше, незалежним уже чисто слов'янським утворенням. В останньому випадкові цю назву слід віднести до дуже древніх слов'янізмів у Карпатах.

На зведеній карті гідронімів із фракійськими (за термінологією вченого - східнобалканськими) зв'язками в О.Трубачова в карпатському регіоні сиротливо локалізуються лише дві назви - розглянутий вище Опір та Солонипер у Тлумацькому районі Івано-Франківщини. Остання назва кваліфікується О.Трубачовим як загадкова, але все ж інтерпретується як поєднання фракійського -іпр > -іпер (того ж компонента, що й у назві Дніпро) з укр. *солоний* [17:215,263]. Фракійським визнає увесь гідрокомплекс Ібр й

І Желєзняк [4:42-44]. Загадковість назви полягає передусім у тому, що вона фіксується тільки в одному джерелі - довіднику П.Маштакова. Інші джерела подають для цієї річки відантропонімне наймення Хрустів, із словотвірними варіантами [14:595].

Тому можна сумніватися в реальності самого існування гідроніма Солоніпер [22:618]. Якщо ж він є, то запис П.Маштакова по-українськи має передаватися як Солоніпер. Цей Солоніпер дійсно може вважатися реліктом давнішої фракійської назви цієї річки (мабуть, і Тлумача, в який вона впадає) *Іпр, яку слов'яни засвоїли з вокалічною епентезою і долученням нечленного прикметника. Розуміючи Іпр, що був древньою фракійською назвою Дніпра, як *той, що розливається* [11:64], вбачаємо такий самий сенс і в назві Солоніпер, точніше в її дослов'янській формі. Номінатори-фракійці звернули увагу на розливи річки, а українці вказали на смак її води.

Імовірним фракізмом є й велика ріка басейну Тиси в Закарпатті Латориця. Серед численних спроб інтерпретації цього гідроніма з румунської (М Банк, К Галас), кельтської (О.Шахматов, О.Стрижак), слов'янської (Ш Ондруш, В.Шульгач) мов приваблює запропоноване Л.Беднарчуком [21:25] зближення його з назвою лівої притоки Дунаю в Румунії, що нині іменується Oltu, давніше Alt, а у Птолемея свідчиться як Ἀλοῦτας, пізніше - Alutus і є фракійською з походження [2:255-256], маючи той самий корінь, що й в укр. лити. Голосний між *д* і *т* в цьому гідронімі зберігався у слов'ян як редукований, що дало форму Альта (у лівобічному басейні Дніпра), згадувану літописами з 1015 р. [5:17], або ж зникав зовсім ще у неслов'янському середовищі, пор. форму Oltu. В цьому останньому випадку за законами слов'янської фонетики тут відбувалася метатеза Olt- (або Alt-) > Lat-, пор. укр. *орати*, але *рало* (з *ordlo). Сама наявність цієї метатези засвідчує, що закарпатський гідронім існував уже як слов'янський не пізніше V-VI ст. При цьому існував він ще не у формі Латориця. Найдавніший його запис 1248 р. має форму Latharcha [14:310], тобто Латарка. Тут і нині існує поселення Латірка, а в саму Латорицю впадає Латеровий потік [14:310]. Ця варіативність засвідчує, що суфікс *-иця* додався пізніше, що йому передувала форма типу *Латора, реальність якої В.Шульгач обґрунтовує серією гідронімних паралелей, виокремлюючи тут корінь Лот- і суф. -ор, який має дуже широку слов'янську і європейську представленість і вокалічну варіативність [20:60-62], а тому й не може бути зведеним до рум. -oară. Назву цій ріці дали фракійці, а слов'яни її від них засвоїли та фонетично і словотвірно розбудували.

Досить серйозно обгрунтована кельтська етимологія Латориці, обстоювана О.Стрижаком [15:81; 16:273], заперечується тим міркуванням, що етнічні назви зберігаються, переносяться через тисячоліття й гігантські відстані (це добре показав сам О.Стрижак у багатьох своїх роботах і на багатьох прикладах), не народжуються, як гриби, на новозаселених землях. Тому назва кельтського племені *Ambilatri obabich p. Tatri* не може вказувати на закарпатську Латорицю.

Можливо, фракійське джерело має й невелика закарпатська річка Кодриш у басейні Латориці [14:260], для якої існують гідронімічні паралелі Кодра (доплив Тетерева), Kodjana у Словенії та ін., що тяжіють до Балкан [4:44]. Тому виводити гідронім Кодриш безпосередньо з рум. *codru* *ліс*, як це роблять деякі автори, недоцільно. О.Трубачов зводить усе це гніздо до іє. праформи **kuendhr-*, що називала ряд рослин, переважно очерет чи рогіз [17:160-162]. Фракійське продовження цієї форми дало і закарпатський гідронім Кодриш (з українською суфіксальною добудовою), і тетерівську Кодру, і рум. *codru*.

130462 Фракізмом можна вважати також назву лівої притоки Бистриці-Тисме-нецької у Самбірському районі Львівської обл. Черхава [14:607]. О.Трубачов реконструює її праслов'янську форму **сѣхѡа*, яка вказує на дослов'янське **kirsava* чи (без суфікса) **kirsus чорна*, що добре зіставляється з назвою лівої притоки Тиси, поданою в Костянтина Багрянородного як Κρίσος, а в Йордана - як *Grisia*, сучасна рум. *Crîș*, мад. *Körös*, з існуванням гідроніма-перекладу *Fekete-Körös*, мад. *fekete чорний* [17:90]. Сам автор цієї взірцевої інтерпретації схиляється до іллірійського її розуміння [17:268]. Але Л.Беднарчук, приєднуючися до реконструкції О.Трубачова, вказує на дакську фонетичну рису: іє. *ḡ* > дак. *гі*, що й вирішує справу на користь дако-фракійців [21:23-24]. Ми ж звернемо увагу на реалізацію «закона гуікі», одного з найдавніших праслов'янських фонетичних процесів (задовго до нашої ери) у верхньодністровському гідронімі (Прикарпаття) та його відсутність у тиському гідронімі (Закарпаття у широкому сенсі цього терміна).

С.Вербич пропонує слідом за Ю.Удольфом [22:607] власне слов'янську інтерпретацію гідроніма Черхава, залучаючи чеські топоніми *Čerchl'a*, *Čerchoves* та апелятиви на зразок укр. діал. черхатий *горбистий*, пол. діал. *czerchlic корчувати* [1:16-17]. Слов'янська інтерпретація назви Черхава усуває хронологізуючий сенс переходу *s > x*, оскільки приймається, що він відбувся в апелятиві (як у терміні, приміром, *верх*), а в гідронім потрапив уже його результат. Але гідросуфікс *-ава*, не такий вже й слов'янський, як

уважає С.Вербич, залишає більшу ймовірність фракійської інтерпретації.

Огляд імовірно фракійської гідронімії Українських Карпат завершено дуже важкою для осмислення назвою великої правої притоки Вісли Сян, пол. San [14:551]. Назва часто згадується в літописах, починаючи з 1097 р., причому в обох формах - з м'якшенням - Санъ, Сянь і без нього - Санъ [5:155-156]. Попонувалася германська (Я.Розвадовський), іллірійська (О.Трубачов), кельтська (О.Стрижак [15:76,82]: «щось подібне в далекій Галлії - суч. р. Сіан) етимології. Найприйнятнішими видаються фракійська та давньоевропейська інтерпретації, які не виключають одна одну. Йдеться про фракійський гідронім Σανδαυος [17:203] та д.-інд. sindhu- *pika*. Ю.Удольф, спираючися на В.Шміда, приймає давнє *sindhna, з суфіксальним -п і розвитком *sindhnos > *sъndnъ > *sędnъ > Санъ > Сян [22:634]. Фракійський гідронім має те ж джерело. Привабливість цієї інтерпретації у тому, що вона: 1) пояснює початкову м'якість с, яка за іншими версіями задовільно не тлумачиться (а форма з м'якшенням Сян є, безперечно, давнішою, будучи єдино вживаною місцевим населенням і притаманною старопольській мові: Sian); 2) вписується до поширеної у карпатських говірках асиміляції дн > н, пор. Ністер замість Дністер, онно замість одно. Назва Сян виразно втілює загальну картину етнічної динаміки Українських Карпат, як вона вимальовується з вивчення гідронімії регіону: давньоевропейське, тобто мовно не диференційоване індоєвропейське населення заступилося тут фракійським (або переважно фракійським), а за ним - слов'янським. У фракійські та ранньослов'янські часи в регіоні відбулися іллірійська, кельтська та германська інфільтрації, що залишили гідронімічні сліди.

Зв'язок же гідронімів Сян та Сава, на якому напролягає Л.Беднарчук, можна прийняти тільки як вторинний, як пізніше нашарування, що призвело до розвитку непом'якшеної форми Сан.

І ще кілька хронологічних та етнічних застережень. Джерельно реальні фракійці (фрако-дакійці) свідчаються документами VI-III ст. до н.е. Однак гідронімічно вони є значно давнішими. Але все ж думку О.Трубачова, що фракійці (дако-фракійці) знаходилися на Правобережній Україні ще у III тис. до н.е. [18:241; пор. 6:132], слід визнати перебільшенням. Адже спочатку була європейська мовна спільнота, яку Г.Крає локалізував передусім на північ від Альп, О.Трубачов - на Середньому Дунаї, а Т.Гамкрелідзе й В.Іванов (уже після відходу індоіранської, грецької та деяких інших мовних груп, але не фракійців) - у Північному Причорномор'ї. За останньою концепцією, яка видається найприйнятнішою, європейська спільнота у Північному При-

чорномор'ї датується серединою III тис. до. н.е. Ця дата, з урахуванням часу на розселення по Європі, добре узгоджується з часом появи давньоєвропейської гідронімії, як він визначається Г. Крає (початок II тис. до н.е.) та його учнем і продовжувачем В.Шмідом (середина II тис. до н.е.). Факійці з'явилися, у тім числі й у Карпатах, пізніше. Отже, II тис. до н.е. це крайня точка гідронімічного проникнення до карпатського минулого. Більш давніх, доіндоєвропейських гідронімів у Карпатах на разі не виявлено.

Зі сказаного можна висновувати, що чітко простежуваний у Карпатах фракійський гідронімний шар з'явився не раніше кінця II - початку I тис. до н.е. Ми загалом поділяємо думку Л.Беднарчука, що в дослов'янських Карпатах «тільки споріднених з фракійцями даків та пов'язаних з ними племена можна вважати автохтонами» [21:21]. І тут необхідним є етнічний, точніше - етнонімічний, коментар. Сам термін фракійці є певною умовністю, узагальненням. В.Георгієв розташовує власне фракійські назви майже виключно правобіч Дунаю, а лівобіч - дако-мізійські [3:карта]. Переважно про даків, а не фракійців говорить щодо гідронімії Правобережної України О.Трубачов. Власне фракійці, даки, мізійці, а також і гети - це різні племена, що говорили, найімовірніше, одною мовою або дуже близькими між собою мовами. Сучасні топонімічні сліди цих мов (а всього іншого від них залишилося небагато) диференціюються дуже невиразно, а найчастіше зовсім не диференціюються. Йдучи за традицією, акцентуючи мовний, а не етнічний бік справи, ми називаємо ці сліди фракійськими. Але в Карпатах виразниками цих слідів були напевно не власне фракійці, а даки (чи дако-фракійці) й гети. О.Трубачов у своїх етномовних узагальненнях уживає з цією метою вираз «східнобалканські зв'язки» чи, з уточненням, «східнобалканські (фрак., дак.) зв'язки» [17:282-284, карта 15]. І ще одне. Якщо, як ми це бачили вище, іранські гідронімні компоненти нашаровувалися - за межами Карпат - на фракійські (а не навпаки), то це означає, що на території України фракійський етнос передував будь-яким іранцям. Можливо, «кіммерійська тьма» була усе ж фракійською? Адже історично засвідчено, що кіммерійці заселяли Північне Причорномор'я до скіфів і були витіснені ними на захід і далі до Малої Азії [4:6-7].

1. Вербиць С. Гідронімія Черхава, Щирець//Ономастика східних слов'ян.-К.,1996.
2. Георгиев В. Исследования по сравнительно-историческому языкознанию.-М.,1958.
3. Георгиев В. Българска етимология и ономастика.-София,1960.
4. Гідронімія України в її міжмовних і міждіалектних зв'язках.-К.,1981.
5. Етимологічний словник літописних географічних назв Південної Русі.-К.,1985.

6. Желізняк І.М. Рось і етнолінгвістичні процеси Середньодніпрянського Правобережжя.-К.,1987
7. Карпенко Ю.О. Топонімія Буковини.-К.,1973.
8. Карпенко Ю.А. О гидронимах Днепр. Днестр, Тургутчук//Русское языкознание.-К.,1982 -Вып.4.
9. Карпенко Ю.О. Онут - брат Славути/До витоків назви краю Буковина: Тези доп. і повід.-Чернівці,1992.
10. Карпенко Ю.О. Українська гіпотеза//Мовознавство.-1993.-№5.
11. Карпенко Ю.А. Днепр//Восточноукраинский лингвистический сборник.-Донецк,1994.-Вып.1
12. Петров В.П. Етногенез слов'ян.-К.,1972.
13. Рудницький Я. Географічні назви Бойківщини.-Вінніпег,1962.
14. Словник гідронімів України.-К.,1979.
15. Стрижак О.С. Етнонімія геродотової Скіфії.-К.,1988.
16. Стрижак О.С. Кельти й Україна//Наука і культура. Україна. Щорічник.-К.,1989.-Вип.23.
17. Трубацев О.Н. Названия рек Правобережной Украины.-М.,1968.
18. Трубацев О.Н. Языкознание и этногенез славян. Древние славяне по данным этимологии и ономастики//Славянское языкознание. IX Международный съезд славистов. Докл. сов. делегации.-М.,1983.
19. Трубацев О.Н. Мысли о дохристианской религии славян в свете славянского языкознания//Вопросы языкознания.-1994.-№6.
20. Шустыгач В.П. Гідронімія басейну Стиру.-К.,1993.
21. Bednarczyk L. Zagadnienie przedslawiańskiej hydronimii Karpat//Rocznik naukowo-dydaktyczny.-Kraków,1973.- Zeszyt 47 -Prace językoznawcze,2.
22. Udolph J. Studien zu slavischen Gewässernamen und Gewässerbezeichnungen.-Heidelberg,1979.